

YKS FELSEFE

BİLGİ FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ

OGM
MATERYAL

9.Sınıf

10.Sınıf

11.Sınıf

12.Sınıf

A 1.1

A 1.2

A 2.1

A 2.2

B 1.1

Hazırlık

Seçmeli

Kitap ara

HABERİM OLSUN!

Etkileşimli Kitaplar

» Biyoloji

» Coğrafya

» Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

» Fen Lisesi Biyoloji

» Fen Lisesi Fizik

» Fen Lisesi Kimya

» Fen Lisesi Matematik

» Fizik

» İngilizce

» Kimya

» Matematik

» Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü

» Tarih

» Türk Dili ve Edebiyatı

» Telafi Kitapları (Elazığ)

OGM
MATERYAL

Felsefe Sözlüğü

A-C

Ç-F

G-H

I-K

L-S

Ş-Z

0-9

- Altın Orta
- Analoji
- Argüman

Canlı Felsefe

Sözlüğü

DOĞA FELSEFESİ

Thales, Anaksimenes, Anaksimandros

İNSAN ÜZERİNE FELSEFE

Sofistler, Sokrates

SİSTEMATİK DÖNEM

Platon, Aristoteles

EPİSTEMOLOJİ (Bilgi Felsefesi, Bilgi Kuramı)

Felsefede insan bilgisini, insan bilgisinin olanağını, sınırları ve kaynağını araştıran disipline **epistemoloji** ya da **bilgi felsefesi** denilmektedir.

Bilgi felsefesinin temel problemleri

- Doğru bilgi elde etmek mümkün müdür?
- Bilginin kaynağı nedir?
- Bilginin sınırları nedir?
- Doğru bilginin ölçütleri nelerdir?
- Bilginin değeri ve güvenilirliği nedir?

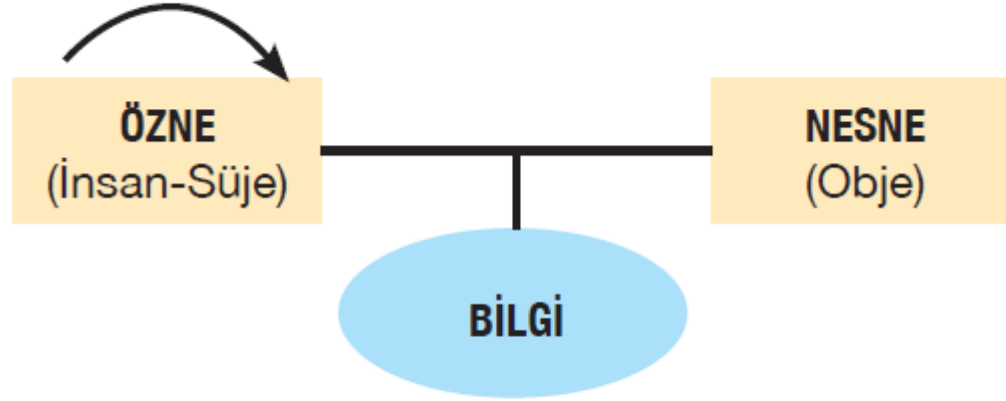

Bilgi felsefesinin temel problemleri

Bilgi Nedir?

Özne ve nesne arasındaki bağ sonucu ortaya çıkan üründür.

Bilgi, öznenin amaçlı yönelimi sonucunda nesne hakkındaki tasarımıdır.

Bilginin oluşum süreci

Doğru bilgi mümkün müdür?

Tüm insanların üzerinde anlaştığı, uzlaştığı herkes tarafından kabul gören, genel geçer bir bilgi mümkün müdür?

Bu soruya iki cevap verilmiştir:

SEPTİSİZM
(Mümkün değildir.)

Doğru bilgi
mümkün müdür?

DOGMATİZM
(Mümkündür.)

Doğru bilginin imknı problemi

SEPTİSİZM (Kuşkuculuk-Şüphecilik)

- Duyular yanıltıcı olduğundan duyulara dayalı bilgiler de yanıltıcıdır.
- İnsan zihni bilgide kesin bilgilere ulaşamaz.
- Temsilcileri, İlk Çağ'da Herakleitos, Parmenides, Zenon, Demokritos, Pyrrhon, Timon...

SOFİSTLER

Protagoras: « İnsan, her şeyin ölçüsüdür.» der.

Gorgias: «Hiçbir şey yoktur. Olsa da bilemeyiz. Bilsek da başkalarına aktaramayız» der.

Rölativizm
(Görecelik)

«Doğru bilginin mümkün olduğunu» savunan yaklaşımlardır. Bilginin kaynağı görüşünde filozofların farklı görüşleri vardır.

RASYONALİZM (Akılcılık)

EMPIRİZM (Deneycilik)

KRİTİSİZM (Eleştiri Felsefesi)

ENTÜİSYONİZM (Sezgicilik)

POZİTİVİZM (Olguculuk)

ANALİTİK FELSEFE (Çözümleyici Felsefe)

PRAGMATİZM (Faydacılık)

FENOMENOLOJİ (Görüngübilim)

1- Rasyonalizm (Akılcılık)

YKS FELSEFE

- Sokrates, Platon, Aristoteles, Fârâbî, R. Descartes ve Hegel temsilcileridir.
- Akıl, evrenle ilgili bazı doğruları kesin bir biçimde bilme gücüne sahiptir.
- İnsan zihninde doğuştan bir takım fikirler bulunur.
- Bilginin kaynağında akıl vardır ve en azından bir takım temel doğrular deneyden önce (apriori) ve deneyden bağımsız olarak bilinir.
- Bilginin mükemmel örneği matematiktir. Çünkü bu doğrular objektif, genel geçer, ezeli ebedi doğrulardır.

Rasyonalizme göre bilgimizin temel kaynağı akıldır.

Niçin rasyonalisttir?

Sokrates: «Bilgi=Erdem. Erdemlerin bilgisi doğuştandır.»

Platon: «Geometri bilmeyen bu kapıdan girmesin!»

Aristoteles: «Formların bilgisini akıl kavrayabilir.»

Farabi: «Bilginin konusu tümel, değişmez, zaman dışı formlardır ve bu formlara insan ancak akıl sayesinde sahip olur.»

Descartes: «Düşünüyorum o halde varım.»

Hegel: «Gerçek olan akılsal akılsal olan gerçektir.»

2- Empirizm (Deneycilik, Deneyimcilik)

- Temsilcileri John Locke, David Hume'dur.
- İnsan zihni doğuştan boş bir levha (tabula rasa) gibidir.
- İnsanın zihni deneyimi sayesinde bilgiyle dolmaya başlar.
- Bilgi, duyular aracılığıyla oluşur. Örneğin elmanın tadının, kokusunun ve renginin bilgisi duyular yoluyla oluşan bilgilerdir.

Empirizme göre deneyimler
bilgimizin temel kaynağıdır.

«...bir çocuk yetişkin olana dek siyah ve beyaz dışında hiçbir şey görmeyeceği bir yere kapatılsa bir istiridye ya da ananasın tadını hiç yemediğinden bilemeyeceği gibi kırmızı ya da yeşil idelere de sahip olamaz.»

John Locke, İnsan Zihni Üzerine Bir Deneme

- Temsilcisi Kant'tır.
- Bilgi için hem deneyime hem de akla ihtiyaç vardır. İnsanın tüm bilgisi deneyimden başlar ama bu, bilgilerin tek kaynağının deneyim olduğu sonucunu çıkarmaz.
- Aklın formları olmadan deneyimin anlamlı hâle gelmesi mümkün değildir.

«Algısız kavramlar boş
kavramsız algılar kördür.»

4- Entüisyonizm (Sezgenicilik)

- Temsilcileri Gazâlî, H.Bergson'dur.
- Doğru bilgiye ne duyusal gözlemler ne de akıl yürütmelerle erişilebilir.
- Doğru bilgiye özel bir yeti olan sezgi ile ulaşılabilir.
- Sezgi ile bilmek istediğimiz şeyleri doğrudan ve aracısız olarak kavrarız.

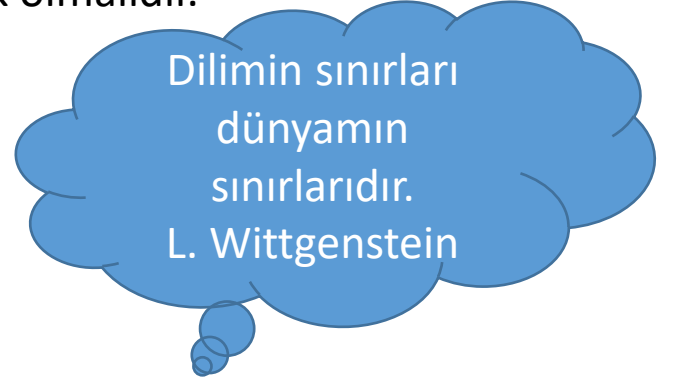
- Temsilcisi Auguste Comte'a göre gerçeklik olgulardan ibarettir.
- Olgu, gözlenebilen ve somut verilere dayandırılabilen türden değişimlerin ortak adıdır.
- Doğru bilgi, olguların bilgisidir.

Comte'un 3 hal yasası

- 1- Teolojik evre-Din
- 2- Metafizik Evre- Felsefe
- 3- Pozitif Evre- Bilim

6- Analitik Felsefe (Çözümleyici Felsefe)

- Auguste Comte'un görüşleri 20. yüzyılda mantıkçı pozitivism adı ile geliştirilmiştir.
- Carnap, Reichenbach, Wittgenstein temsilcileridir.
- Dil ve gerçeklik aynı yapıya sahiptir.
- Doğrulanabilir önermeler anlamlıdır. Doğru bilgi, doğruluğu test edilebilen bilgidir.
- Doğruluğu test edilemeyen metafizik görüşler ileri sürülmemelidir.
- Felsefenin görevi dilin yapısını ve mantığını analiz etmek olmalıdır.

7- Pragmatizm (Faydacılık/ Yararcılık)

- Temsilcileri C. Peirce, William James, J. Dewey'dir.
- Bir önermenin doğru olmasının tek ölçüsü onun işe yaramasıdır.
- Pratikte işe yarayan bilgi doğrudur.
- Bilgi keşfedilemez, icat edilir.
- Sürekli, değişmeyen, mutlak bilgilerden söz edilemez.

8- Fenomenoloji (Görüngübilim)

- Temsilcisi Edmund Husserl'dir.
- Doğru bilgi öznenin bilinci içerisinde saklıdır.
- Önce şeylerin kendisi olan özü görebilmek gerekir.
- Özü bilmenin ilk koşulu daha önceki bilgi ve inançları bir paranteze almaktır.
- Özü görebilmek için saf bir bilince sahip olmak gerekir.

SORU (2020 TYT)

Balmumu parçasını alalım; bal peteğinden yeni gelmiş ve henüz kapsadığı balın tatlılığını yitirmemiştir; toplandığı çiçeklerin kokusunun birazını korumaktadır; rengi, betisi görünürdedir; serttir, soğuktur, kolayca ele alınabilir ve parmakla vurulduğunda bir ses çıkarır; kısaca, onda bir cismi seçik olarak tanımak için gerekli her şey bulunur. Ama şimdi konuşurken onu ateşe yaklaşıyorum, tattan geri kalanı uçup gider, kokusu yiter, rengi değişir, betisi yok olur, büyüklüğü artar, sıvılaşır, ısınır, güçlükle dokunulabilir olur ve vurulduğu zaman ses çıkarmaz. Bu değişimden sonra aynı balmumu kalır mı? Kaldığı kabul edilmelidir; hiç kimse bunu yadsımaz, hiç kimse başka türlü yargıda bulunmaz. O zaman bu balmumu parçasında öyle seçik olarak bildiğim neydi?

Descartes, Meditasyonlar adlı eserinden alınan bu örneğinde bilginin kaynaklarından hangisini eleştirmektedir?

A)Akıl

B)Duyu

C)Vahiy

D)Sezgi

E)İlham

SORU (2020 TYT)

Balmumu parçasını alalım; bal peteğinden yeni gelmiş ve henüz kapsadığı balın tatlılığını yitirmemiştir; toplandığı çiçeklerin kokusunun birazını korumaktadır; rengi, betisi görünürdedir; serttir, soğuktur, kolayca ele alınabilir ve parmakla vurulduğunda bir ses çıkarır; kısaca, onda bir cismi seçik olarak tanımak için gerekli her şey bulunur. Ama şimdi konuşurken onu ateşe yaklaşıyorum, tattan geri kalanı uçup gider, kokusu yiter, rengi değişir, betisi yok olur, büyüklüğü artar, sıvılaşır, ısınır, güçlükle dokunulabilir olur ve vurulduğu zaman ses çıkarmaz. Bu değişimden sonra aynı balmumu kalır mı? Kaldığı kabul edilmelidir; hiç kimse bunu yadsımaz, hiç kimse başka türlü yargıda bulunmaz. O zaman bu balmumu parçasında öyle seçik olarak bildiğim neydi?

Descartes, Meditasyonlar adlı eserinden alınan bu örneğinde bilginin kaynaklarından hangisini eleştirmektedir?

A)Akıl

B)Duyu

C)Vahiy

D)Sezgi

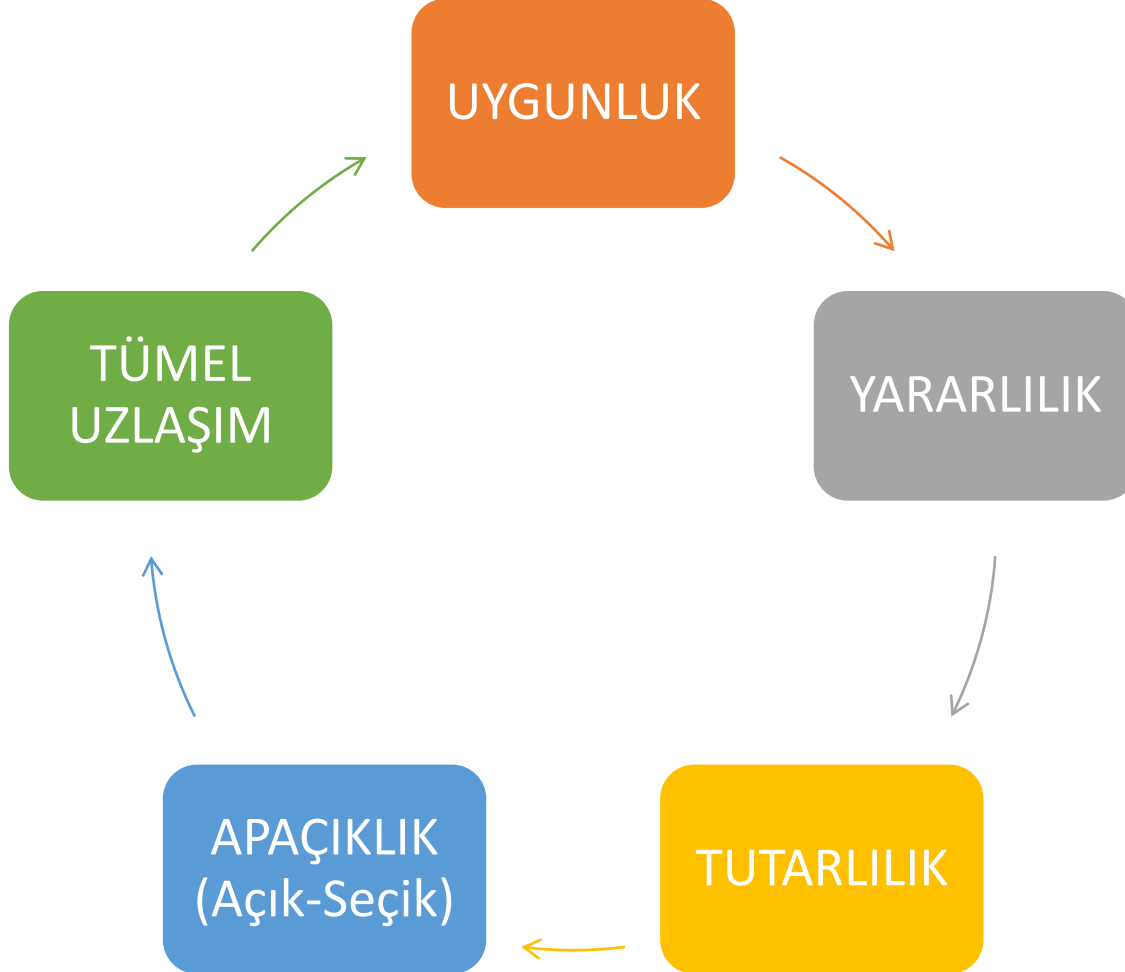
E)İlham

- Bilgiye sınır çeken filozoflar, insanın o nesnelere olduğu gibi değil de kendisine görüldüğü kadarıyla bilebileceğini savunur.
- Bilgiye sınır çekilemeyeceğini düşünen filozoflar, insandan bağımsız bir varlık alanını kabul eder ve insanın o alandaki nesnelere olduğu gibi bildiğini savunur.

Doğru Bilginin Ölçütü Nedir?

YKS FELSEFE

Bilginin Doğruluğu İçin Önerilen Ölçütler

Uygunluk Ölçütü: Bu ölçüte göre öne sürülen ifade, bildirdiği şeyin nesnesiyle örtüşüyorsa doğrudur.

Tutarlılık Ölçütü: Bu ölçüte göre öne sürülen ifade, doğru olarak kabul edilen başka bilgilerle çelişmiyorsa veya bir akıl yürütmeye dayanma sonucunda oluşmuş ve mantıksal açıdan geçerliyse doğrudur.

Tümel Uzlaşım: Bu ölçüte göre öne sürülen ifade, çoğunluk tarafından doğru kabul ediliyorsa doğrudur.

Apaçıklık (Açık-Seçik): Bu ölçüte göre öne sürülen ifade, açık ve seçik olması durumunda doğrudur.

Yarar Ölçütü: Bilgi, bu ölçüte göre pratik hayatta fayda verme koşuluyla doğrudur.

ÖRNEK	BİLGİNİN DOĞRULUK ÖLÇÜTÜ
“X aşısı Corona virüse iyi gelmiştir.”	
“Üçgen üç kenarlıdır.”	
“Kapıyı çalan Zeynep’tir. Çünkü kapıyı açtığımda Zeynep’i karşımda gördüm.”	
“Resmî işlerde hasta ve yaşlılara öncelik tanınması gerekir.”	
“Azı dişim çok ağrıyor.”	

SORU (2016 YGS)

Bir masal kahramanı olan "deniz kızı"nın var olduğu ya da olmadığı bilgisini doğru kabul etmem için bu bilgiye yalnız başıma benim sahip olmam pek de önemli değildir. Fakat "deniz kızı"nın denizde var olan bir varlık olduğu bilgisini benim dışımdaki kişiler de doğru kabul ediyorsa ancak o zaman bu bilginin doğruluğundan söz edebilirim.

Bu parçada görüşlerini dile getiren kişi aşağıdakilerden hangisini bilginin doğruluk ölçütü olarak kabul etmektedir?

A)Apaçıklık

B)Yarar

C)Tutarlılık

D)Uygunluk

E)Tümel uzlaşım

SORU (2016 YGS)

Bir masal kahramanı olan "deniz kızı"nın var olduğu ya da olmadığı bilgisini doğru kabul etmem için bu bilgiye yalnız başıma benim sahip olmam pek de önemli değildir. Fakat "deniz kızı"nın denizde var olan bir varlık olduğu bilgisini benim dışımdaki kişiler de doğru kabul ediyorsa ancak o zaman bu bilginin doğruluğundan söz edebilirim.

Bu parçada görüşlerini dile getiren kişi aşağıdakilerden hangisini bilginin doğruluk ölçütü olarak kabul etmektedir?

A)Apaçıklık

B)Yarar

C)Tutarlılık

D)Uygunluk

E)Tümel uzlaşım

Doğruluk: Düşüncenin gerçeklikle uyuşmasıdır. Doğruluk düşünceye ait bir durumdur. “Önerme” ile ilgilidir. Bir önerme doğru veya yanlış olabilir.

Gerçeklik: Düşünmeden bağımsız olarak var olan bir durum, olgu veya nesnedir.

Örneğin “güneş”, “havanın sıcaklığı”, “yağmur yağması” bir doğru değildir, bir gerçektir. Ama güneşin var olduğuna, havanın sıcak olduğuna, dışarıda yağmur yağdığına ilişkin sözümüz, ifademiz “doğru”dur.

- “Bilgi” (hakikati, geręeęi bilme) dolayımsız olarak değerdir, bunun için başkaca bir referansa ihtiyaç yoktur.
- Pratik hayatta ise insanların ihtiyaçlarını karşılayan bilgiler daha değerli sayılmaktadır. Bu değeri belirleyen ihtiyaç, hayati olabildiği gibi ekonomik veya tamamen kişisel de olabilir.

Doğru bilgiye ulaşmak için bilgilerin güvenilir olması çok önemlidir. Bu konuda filozofların doğru bilgiye yönelik öğretilerinin yanında birçok girişimler de mevcuttur. Bilirkişiler, hakemli yayınlar, devlet siteleri ve uzman görüşlü programlar bunlara örnek gösterilebilir.

SORU (2010 YGS)

Vadinin dibindeki kişi, orada kıvrılıp giden dereyi zirvedeyken baktığı gibi görmez. Dağın tepesindeyken de ne puslu derinlikleri ne de kendi bulunduğı yeri derenin yanında olduğı zamandaki gibi görebilir.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisine örnek oluşturur?

- A) Bilgi kişiden kişiye değışir.
- B) Evrensel bilgiden söz edilemez.
- C) Bilgi bakış açılarına göre farklılaşır.
- D) Doğru bilgi, konusuna uygun olan bilgidir.
- E) Sezgilerimiz, kişisel bilgilerin doğru olmayacağını gösterir.

SORU (2010 YGS)

Vadinin dibindeki kişi, orada kıvrılıp giden dereyi zirvedeyken baktığı gibi görmez. Dağın tepesindeyken de ne puslu derinlikleri ne de kendi bulunduğı yeri derenin yanında olduğı zamandaki gibi görebilir.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisine örnek oluşturur?

- A) Bilgi kişiden kişiye değışir.
- B) Evrensel bilgiden söz edilemez.
- C) Bilgi bakış açılarına göre farklılaşır.**
- D) Doğru bilgi, konusuna uygun olan bilgidir.
- E) Sezgilerimiz, kişisel bilgilerin doğru olmayacağını gösterir.

SORU (2018 TYT)

İnsanların yüzyıllardan beri doğru olarak kabul ettikleri bilgilerin bile bir gün yanlış olduğu anlaşılabilir. Örneğin yüzyıllarca Aristoteles fiziğiyle desteklenen Batlamyus astronomisine göre Dünya'nın evrenin merkezinde hareketsiz bir şekilde durduğu doğru ve kesin bir bilgi olarak kabul edilmiştir. Oysa modern çağdaki bilimsel gelişmeler bu teorinin yanlış olduğunu gösterdi. Acaba gelecek yüzyıllarda yeni bilimsel gelişmelerle şu anda doğru ve kesin olarak kabul ettiğimiz Newton fiziği ve Kepler astronomisinin de yanlış olduğu ortaya çıkabilir mi? Bundan kuşku duymamızı kim, nasıl engelleyebilir?

Bu parçada aşağıdaki sorulardan hangisi tartışılmaktadır?

- A) Bilginin kaynağı nedir?
- B) İnsan bilgisinin bir sınırı var mıdır?
- C) Bilimselliğin ölçütü nedir?
- D) Doğru bilgi mümkün müdür?
- E) Bilginin değeri nedir?

SORU (2018 TYT)

YKS FELSEFE

İnsanların yüzyıllardan beri doğru olarak kabul ettikleri bilgilerin bile bir gün yanlış olduğu anlaşılabilir. Örneğin yüzyıllarca Aristoteles fiziğiyle desteklenen Batlamyus astronomisine göre Dünya'nın evrenin merkezinde hareketsiz bir şekilde durduğu doğru ve kesin bir bilgi olarak kabul edilmiştir. Oysa modern çağdaki bilimsel gelişmeler bu teorinin yanlış olduğunu gösterdi. Acaba gelecek yüzyıllarda yeni bilimsel gelişmelerle şu anda doğru ve kesin olarak kabul ettiğimiz Newton fiziği ve Kepler astronomisinin de yanlış olduğu ortaya çıkabilir mi? Bundan kuşku duymamızı kim, nasıl engelleyebilir?

Bu parçada aşağıdaki sorulardan hangisi tartışılmaktadır?

- A) Bilginin kaynağı nedir?
- B) İnsan bilgisinin bir sınırı var mıdır?
- C) Bilimselliğin ölçütü nedir?
- D) Doğru bilgi mümkün müdür?
- E) Bilginin değeri nedir?